

«No fer política de partit a l'exili, treballar per la unitat dels catalans».

Domènec de Bellmunt, cronista polític de l'exili català (1939-1945)

JOSEP CAMPS ARBÓS *Universitat Oberta de Catalunya*
FRANCESC FOGUET I BOREU *Universitat Autònoma de Barcelona*

RESUM: Domènec de Bellmunt va ser un dels periodistes i escriptors més rellevants de les Terres de Ponent durant el segle XX. El treball presenta, degudament contextualitzades, les seves col·laboracions a la primera etapa del setmanari *Foc Nou* i a la publicació *Canigó*, que el substituï. Donades a conèixer durant el bienni 1944-1945, les seves peces són un exemple diàfan del pensament polític i de l'activitat periodística de l'autor durant els primers anys del seu exili a França.

PARAULES CLAU: Bellmunt, exili, França, política, periodisme.

“No party politics in exile but working in favour of Catalan unity”.

Domènec de Bellmunt, political chronicler of Catalan exile (1939-1945)

ABSTRACT: Domènec de Bellmunt was one of the outstanding journalists and writers from Terres de Ponent in the 20th century. This article presents his contributions to the weekly *Foc Nou* in its first stage and, subsequently, to *Canigó*, which replaced *Foc Nou* in their appropriate context. Published in 1944-1945, this work is a clear example of the writer's political philosophy and journalistic activities during the early years of his exile in France.

KEYWORDS: Bellmunt, exile, France, politics, journalism.

El febrer de 1939, Domènec de Bellmunt –pseudònim de Domènec Pallerola i Munné, nascut el 1903 a Bellmunt d'Urgell– travessà la frontera catalana per Agullana i la Vajol amb els últims contingents de l'exèrcit republicà. Havia deixat enrere una reconeguda carrera literària iniciada a París –on vivia exiliat des dels inicis de la dictadura de Primo de Rivera– amb *Històries d'emigrats* (1926) i desplegada a través de diversos reculls de narracions a cavall entre la realitat i la ficció –*Les banyes del Tibidabo* (1928), *Les catacumbes de Barcelona* (1930)– o de retrats de personatges cèlebres –*Figures de Catalunya* (1933), *Homes de la terra* (1935). Havia intervingut també en el terreny del periodisme –secretari de redacció de *La Publicitat*; fundador, redactor i posterior director de *La Rambla* col·laborador de *Mirador*; *Imat-*

ges i D'Ací d'Allà, per esmentar només algunes de les múltiples plataformes en què participà— i de la política —director de la secretaria oficial del Ministeri d'Economia a Madrid, quan hi accedeix Lluís Nicolau d'Olwer; cap dels serveis administratius de la Conselleria de Sanitat i d'Assistència Social; i membre d'Acció Catalana Republicana. Una trajectòria que, en conjunt, responia a l'intent de consolidar la seva imatge com a intel·lectual compromès amb la societat del seu temps.¹

A França, Bellmunt s'incorporà al càrrec dirigent que ja havia ocupat, entre el març i l'agost de 1938, com a cap de la Cancelleria del Consolat de la República Espanyola a Tolosa de Llenguadoc; només hi romangué un mes, ja que la legació passà ben aviat a mans franquistes. El març s'instal·là a Blagnac, una petita localitat a quatre quilòmetres de la capital occitana, amb la muller i les dues filles, que havien restat a França des de 1938, any en què Bellmunt retornà a Catalunya per incorporar-se, com a soldat ras, a l'Exèrcit de l'Est. Fidel a la seva ideologia antifeixista, l'escriptor lleidatà intentà allistar-se, amb el doctor Josep Martí Feced, a l'exèrcit francès, «però l'alcalde ens digué que no tenien ordres d'utilitzar estrangers, tot agraint el nostre gest».² Treballà en feines precàries —comptable en una empresa forestal i bibliotecari a la Universitat Catòlica del Migdia de França mercès al canonge occitanista Josep Salvat— i col·laborà a L'Aumônerie, un organisme sota el paraigua de l'Església i destinat a ajudar els refugiats. El 1941 fou detingut i internat al camp de càstig de Recebedou amb altres exiliats catalans i espanyols que vivien a Tolosa de Llenguadoc. En fou alliberat gràcies a la intervenció del cardenal Jules Saliège, que aconseguí que el camp es tanqués el setembre de 1942. No serà fins a l'agost de 1944, coincidint amb l'alliberament de París pels aliats, que la peripècia vital de Bellmunt assolirà una certa normalitat, ja que podrà exercir de traductor jurat i de lector d'espanyol en diversos instituts i escoles públiques tolosanes, «la qual cosa em feia dir, tot rient, que em guanyava la vida ensenyant la llengua de l'enemic».³

Foc Nou, una publicació al servei de Catalunya

Des de Tolosa de Llenguadoc, Bellmunt reprengué el contacte amb Josep Tarradellas —secretari general d'ERC a l'exili— per mitjà d'una carta datada el 21 d'octubre de 1944, en què li explicava fil per randa com es produí l'alliberament de la ciutat occi-

1. Sobre la figura de Bellmunt, vegeu, especialment, F. CANOSA, «Apunt biogràfic», dins D. DE BELLMUNT, *La Barcelona pecadora*, Barcelona: A contravent, 2009, p. 163-194, i J. CAMPS ARBÓS, «Domènec de Bellmunt i la biografia: notícia de *Figures de Catalunya* (1933) i *Homes de la terra* (1935)», dins J. ESPINÓS; A. MAESTRE; I. MARCILLAS (ed.), *La biografia a examen*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2015, p. 61-73.

2. D. DE BELLMUNT, *Cinquanta anys de periodisme català*, Andorra: Edicions del Mirador del Pirineu, 1975, p. 183.

3. D. DE BELLMUNT, *Cinquanta anys de periodisme català*, p. 202.

tana de l'ocupació nazi i li expressava les seves suspicàcies envers la Unión Nacional Española (UNE), una organització antifranquista promoguda pel Partit Comunista d'Espanya.⁴ El mateix dia de l'alliberament, el 21 d'agost de 1944, alguns elements de la UNE assaltaren el consolat d'Espanya i, del balcó estant, feren un míting en què asseguraren que els «guerrilleros» travessarien aviat la frontera i, de Portbou a Cadis, no s'aturarien fins a enderrocar Franco.⁵ Sota la tutela del partit comunista, els elements de la UNE, secundats per l'Aliança Nacional de Catalunya, una plataforma unitària fomentada pel PSUC, havien estat en contacte previ amb els maquis i maldaven per atreure –sempre segons Bellmunt– membres d'altres partits republicans i catalans «per tal de poder donar la impressió d'unió».

Al mateix temps, durant la jornada d'alliberament de Tolosa de Llenguadoc, s'establí un «front català defensiu», integrat per Ambrosi Carrion, Jesús Maria Bellido, Àngel Ferran, entre altres membres d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), Acció Catalana Republicana (ACR) i Estat Català (EC), a fi d'evitar confondre els partits catalanistes amb el bloc espanyol i iniciar «una actuació nacionalista». Bellmunt comentà a Tarradellas –en aquesta mateixa lletra del 21 d'octubre– quin era el programa polític que guiava el «front català defensiu» constituït dos mesos abans: d'una banda, «el restabliment de la legalitat republicana a Espanya i de l'Estatut de Catalunya com a punt de partida», una via defensada per la direcció d'ERC; de l'altra, «la formació d'un Bloc Català autèntic que podrà, si convé, entaular converses amb els republicans espanyols».⁶ En una segona fase, es proposava treballar per la formació a Catalunya d'«un gran partit nacionalista republicà d'esquerres» que integrés ERC, ACR i EC, que disposés del suport dels sindicats i que respongués a «les ànsies populars del país». Després del trasbals de la guerra i de l'exili, Bellmunt considerava que l'opció més realista era «fer realment Foc Nou», atès que calia «recuperar la pàtria» i «utilitzar l'experiència del passat, rectificanc errors i fent una cura de dignitat».

Foc Nou era justament el títol de la publicació –una de les més interessants de l'exili a França– que Bellmunt dirigí durant els anys 1944-1947. Apareguda com un setmanari d'unitat catalana, va ser fundada per membres dels partits catalanistes

4. L'extensa correspondència entre Josep Tarradellas i Domènec de Bellmunt conservada a l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià del Monestir de Poblet testimonia l'amistat i les afinitats –i discrepàncies– polítiques entre tots dos. Les cartes citades al cos del treball procedeixen d'aquest fons.

5. «En aquell balcó –detallava Bellmunt a Tarradellas en l'esmentada missiva de 21 d'octubre de 1944– hi havien uns suposats delegats d'ERC i d'ACR (Pous, Sastre, Pujolar, Comas) que posaren una bandera catalana al balcó, davant unes protestes sorolloses del públic: “¡fuera esa bandera!”, “¡a la mierda los catalanes!”, etc. Després, intentaren parlar en català i no els deixaren. Finalment, un gallec va arranjar l'incident de la bandera dient amb molt de tacte que aquella simbolitzava totes les “regions” espanyoles i que ell la besava com si besés no solament la catalana, sinó la gallega i la basca. La bandera restà finalment al costat de la republicana».

6. Vegeu, sobre el posicionament polític de Tarradellas i ERC, F. FOGUET I BOREU, «Una legitimitat qüestionada», dins J. TARRADELLAS; R. TESIS, *Estrictament confidencial*, Barcelona: Viena, 2014, p. 9-40.

republicans (ACR, ERC i EC) i suposava una primera concreció de la seva «actuació nacionalista» des de Tolosa de Llenguadoc. Amb el subtítol «Al servei de Catalunya», se n'arribà a publicar un total de 45 números, que es podrien dividir *grosso modo* en tres etapes en funció de la seva periodicitat irregular.

La primera etapa, que abraça fins al número 26, apareix setmanalment (de l'11 de setembre de 1944 al 3 de març de 1945) amb un disseny de quatre pàgines a cinc columnes de 43 x 30 cm. Cada número conté no únicament articles polítics, sinó també una secció d'entrevistes –a càrrec del mateix Bellmunt, en què, bo i recordant el temps de la preguerra, conversa amb personalitats de l'exili com ara Pompeu Fabra, Antoni Rovira i Virgili, Pau Casals, Lluís Nicolau d'Olwer, Josep Maria Bellido, Humbert Torres, Ramon Sunyé o Claudi Ametlla– i una altra, «Les lletres i les arts», amb contes i poemes d'exiliats com Josep Torrents, Salvador Perarnau o el mateix Bellmunt, però també d'autors traspassats –i mitificats– com Joan Salvat-Papasseit, de qui reproduïxen, pel marcat contingut patriòtic, «El somni». Quant als col·laboradors, la nòmina inclou, entre d'altres, Eugeni Xammar, Nicolau d'Olwer, Joan Baptista Xuriguera, Carles Pi i Sunyer, Àngel Ferran i Miquel Guinart.

Entre aquesta primera etapa i la següent es donen a conèixer els nou números de *Canigó* (del 20 d'abril al 20 d'agost de 1945), «òrgan de la Société Française des Amis de la Catalogne», que Bellmunt constituï amb Jean Cassou, l'alcalde de Tolosa i algunes personalitats catalanòfiles, i que, en certa manera, substituïa *Foc Nou*, per tal de no perdre el contacte amb els subscriptors, ja que aquesta darrera publicació havia estat suspesa per ordre del Ministeri d'Afers Estrangers del govern francès, que havia prohibit la premsa estrangera: «*Canigó* és un setmanari català-francès, òrgan dels francesos i contra el qual ni De Gaulle hi podria res sense exposar-se a una crisi ministerial», afirmava Bellmunt en una carta a Tarradellas del 18 d'abril de 1945.

Precedida per un número extraordinari, la segona etapa de *Foc Nou* abasta del número 27 (20 de desembre de 1945) al 42 (7 de desembre de 1946) i es publica quinzenalment o, de vegades, mensualment. En darrer terme, la tercera etapa, els números del 43 al 45, veuen la llum el gener, l'abril i el setembre de 1947, respectivament. D'altra banda, les mides, el número de pàgines i les seccions d'aquesta represa són diferents: el format és més gran, 59 x 42,8 cm, mentre que el número de planes es redueix, sovint, a dues; a més, les seccions d'entrevistes i de cultura desapareixen i la publicació pren un caire marcadament polític, alhora que el nombre de col·laboradors pateix una reducció dràstica, fins al punt que no seria agosarat considerar que es tracta d'una obra exclusiva de Bellmunt. En l'editorial de l'últim número es feia una crida desesperada per demanar la continuïtat de la publicació i s'insistia en els objectius que van donar lloc al seu naixement:

No permeteu que *Foc Nou* faci la mateixa fi que tota la premsa catalana de l'exili no sostinguda per forts interessos de partits. [...] *Foc Nou* no té altres ingressos

que els dels seus subscriptors abnegats i els donatius dels seus amics fidels de l'exili i de l'interior que, com nosaltres, estan convençuts que la salvació de Catalunya depèn d'una política nacional netament patriòtica, renovadora i desinteressada. [...] Ajudant *Foc Nou* treballem per la nova Catalunya que vol aixecar-se de l'abisme on l'han submergida el feixisme espanyol i els errors dels catalans sectaris. *Foc Nou* ja no creu ni en russos, ni en anglosaxons, ni en ONUS, ni en governs fantasmes, car tots plegats han decebut les esperances dels que tenien fe en aquells que es deien representants i defensors de la democràcia universal. [...] *Foc Nou* creu i assegura que només queda un camí per alliberar Catalunya: el de la unió de tots els catalans patriotes per a una obra comuna d'alliberació deixant de banda els partidismes que separen i enfonsen la pàtria en la més afrosa de les opressions.⁷

Les aportacions econòmiques que demanava Bellmunt per mantenir en vida *Foc Nou* no van arribar, i la publicació es va veure abocada a entonar el cant del cigne. De fet, la inestabilitat econòmica de *Foc Nou* venia de lluny i esdevé una de les constants de la seva atzarosa singladura, com podem constatar en la correspondència amb Tarradellas. En aquest estudi, ens centrarem només en l'anàlisi del pensament polític de Bellmunt que destil·len els números de la primera etapa de *Foc Nou* (1944-1945) i la seva continuïtat natural en *Canigó* (1945).

La defensa de la unitat dels catalans

Un dels leïtmotiv del pensament polític de Bellmunt en els primers temps de l'exili fou l'aposta per la unitat política dels partits republicans catalans. *Foc Nou* s'erigia, al cap i a la fi, en una de les primeres plataformes públiques per defensar aquesta posició.⁸ Com a editorialista, Bellmunt en marcà la línia ideològica amb la intenció d'incidir en la política catalana de l'exili, molt condicionada per les divergències d'estratègia entre les forces polítiques catalanes. Des del primer número, publicat

7. D. DE BELLMUNT, «La posició de *Foc Nou*», *Foc Nou*, núm. 45, 22 de setembre de 1947, p. 1.

8. Com evidencien les cartes a Bellmunt, datades a París el 7 i el 8 de febrer de 1945, Tarradellas l'legia amb lupa *Foc Nou* i no s'estava d'enviar al seu compatriota orientacions de com calia actuar per evitar de ferir els sentiments catalanistes d'altres sensibilitats polítiques, per treballar per la unitat dels catalans (en la línia de Solidaritat Catalana) i per no oferir una imatge de discòrdia. No obstant això, també li sol·licitava que vigilés els moviments del Front Nacional de Catalunya (FNC). En una carta anterior a Tarradellas, de 6 de febrer de 1945, Bellmunt afirmava el següent sobre el FNC: «Suposo que hauràs vist el setmanari *Opinions* aparegut a Perpinyà publicat pels nois del FNC. És pobre i de mal gust, i la nostra gent el considera políticament deshonest. No és correcte haver-se adherit a la SC (adhesió que els ha fet sortir del no-res on eren) per després sortir amb un setmanari fent d'*enfants terribles* i de senglars. En fi. El considerem inexistent i esperem l'altre (anuncien *Llibertat*, òrgan del FNC) i ja ens donareu normes a seguir, si el cas arriba». Sobre les divisions internes del catalanisme durant el primer exili, vegeu C. GÜELL, *L'eterna desunió dels catalans*, Barcelona: Base, 2008.

l'11 de setembre de 1944, encara no un mes després de l'alliberament de Tolosa de Llenguadoc, l'editorial deixà ben clars els seus propòsits:

En sortir a la llum per primera vegada, *Foc Nou* s'adreça en primer lloc a tots els catalans de França i quan diem tots, ho diem en el sentit literal del mot. Les nostres planes volen ésser un reflexe de les seves inquietuds, de les seves joies i dels seus anhels nacionals. *Foc Nou* vol ésser –i això damunt de tot– un baluard defensor de la Voluntat Nacional de Catalunya.

A tots els germans dels països ibèrics els allarguem les nostres mans ben esteses i una salutació fraternal.

Foc Nou adreça també el seu remerciament a les noves autoritats de la França Lliure i a la Comissaria de la Premsa que tan gentilment ens han acollit.

Foc Nou envia una salutació fraternal a tota la premsa de Tolosa de Llenguadoc i a tot el poble de França en la seva nova i magnífica floració.

A uns i altres, catalans nacionals, germans dels països ibèrics, francesos de la França lliure els remerciem per endavant de la confiança que voldran donar-nos i esperem –i prometem– que sabrem fer-hi honor.⁹

En el compàs d'espera entre l'alliberament del conjunt de França i el retorn a Catalunya, *Foc Nou* volia ser el portaveu de la unió dels catalans fins que es pogués restablir el marc constitucional republicà «sota la bandera republicana a Espanya i sota l'Estatut català a la nostra terra».¹⁰ Un Estatut que es plantejava no pas com una fita immutable, sinó com «el punt de partida inicial de les nostres llibertats nacionals, per arribar el moment en què Catalunya en plena sobirania es doni la seva carta constitucional».¹¹

Mentre no fos possible el retorn, Bellmunt creia que era urgent de crear «un bloc català de caràcter nacional» que reunís totes les forces democràtiques i sindicals de Catalunya.¹² Al seu entendre, les dificultats per aconseguir un acord –un programa

9. «Salutació», *Foc Nou*, núm. 1, 11 de setembre de 1944, p. 2. Per l'estil i el to, com també per la implicació de Bellmunt en el setmanari, tal com revelen les cartes a Tarradellas, li atribuïm els editorials i alguns dels articles sense signar que referenciem en aquest estudi.

10. «Editorial. Doctrina i programa», *Foc Nou*, núm. 2, 16 de setembre de 1944, p. 1. En aquest mateix editorial, Bellmunt insistia en el propòsit del nou setmanari: «*Foc Nou* és el diari de tots els catalans. Entenem-nos bé: de tots els catalans que no hagin traït la Pàtria col·laborant amb l'enemic, car aquests, a dreta llei, no mereixen l'honor de dir-se catalans. En aquestes columnes, doncs, no es farà política de partit, sinó política catalana en el sentit més elevat i generós de la paraula». Més endavant, ho remarcarà novament a «Editorial. Flames depuradores», *Foc Nou*, núm. 10, 11 de novembre de 1944, p. 1.

11. «Editorial. Doctrina i programa», *Foc Nou*, núm. 2, 16 de setembre de 1944, p. 1.

12. «Editorial. Conjunció nacional», *Foc Nou*, núm. 5, 7 d'octubre de 1944, p. 1. Bellmunt reiterava la seva confiança en el valor de la unitat política: «El fer en bloc una unitat, un front únic, sembla a primera vista la cosa més viable, sobretot per als exiliats polítics. La paraula unitat té una força màgica incontestable sobre les multituds. [...] Mans netes, que també vol dir consciència neta i actuació clara com la llum» («Editorial. Mans netes», *Foc Nou*, núm. 3, 23 de setembre de 1944, p. 1).

nacional politicosocial i un pla d'acció comuna per aplicar-lo—eren nombroses, a causa de la dispersió de l'exili català i la repressió de l'interior, però, seguint l'exemple dels bascos, els partits catalans (ERC, ACR i EC, a més d'Unió Democràtica de Catalunya [UDC]) havien de fer un esforç per materialitzar-lo. *Foc Nou* es posava al servei de la creació tan aviat com fos possible d'un Front Nacional Català que representés «la conjunció autèntica de totes les forces democràtiques de Catalunya i organitzacions obreres catalanes sota una bandera de treball, de democràcia, de llibertat, d'ordre i de realitzacions socials justes».

Amb motiu del quart aniversari de l'afusellament de Lluís Companys, el 15 d'octubre de 1944, Bellmunt remarcà el caràcter simbòlic de la seva figura i la situà com un referent polític per a la unitat patriòtica.¹³ Arran de l'al·locució del president Josep Irla en què anunciava la reactivació del Consell Nacional de Catalunya, Bellmunt insistí de nou en la necessitat urgent d'instituir «un Bloc Nacional» que fos «l'exponent fidel i autèntic de la voluntat d'unió dels catalans». La nova conjuntura política, amb els nazis en franca retirada de tots els fronts, així ho reclamava:

L'hora és greu i no es pot perdre més temps en intercanvis literaris, manifestos i programes inoperants. Els catalans de França, els catalans de Londres, els d'Amèrica, els de tot arreu, comptant-hi en lloc preferent els de casa nostra, volen aquest front català que parli al nostre poble un llenguatge nou amb accents de sinceritat, de franquesa, de veritat, amb ecos de penediment pels errors d'antany i propòsits fermíssims de renovació total, absoluta, en la política nacional.

Cal constituir una força política catalana que mereixi el respecte en l'exili no solament de les autoritats aliades sinó de totes les forces espanyoles constituïdes o per constituir. Car aquest respecte irradiarà de seguida un prestigi que passarà la frontera i produirà una onada d'optimisme en aquestes masses catalanes que esperen la Catalunya nova de la postguerra democràtica i un efecte desmoralitzador i corrosiu prop dels enemics de Catalunya i de la República.¹⁴

13. «Mataren un polític i l'han elevat a la categoria de símbol de la pàtria catalana, n'han fet un màrtir gloriós que serà a tots els altars patriòtics de Catalunya. Trobaren una Catalunya dividida i el sacrifici de Companys la unirà fraternalment sota una bandera de patriotisme auster i conscient» («Editorial. Companys, símbol», *Foc Nou*, núm. 6, 14 d'octubre de 1944, p. 1). Bellmunt relatà els darrers moments del president màrtir a «Camins de la Pàtria», *Foc Nou*, núm. 2, 16 de setembre de 1944, p. 1, el mateix any en què va escriure a Blagnac la biografia *Lluís Companys. La seva vida. La seva obra. La seva mort gloriosa* publicada el març de 1945 per les «Edicions *Foc Nou*». L'interès de Bellmunt per Lluís Companys va culminar amb la tesi doctoral *L'exode de 1939 et l'arrestation du Président Companys* llegida el 1950 a la Universitat de Tolosa de Llenguadoc: «va dedicada al crim contra el dret de gentes que representa la detenció de Companys, acollit al dret d'asil. I demostro jurídicament, amb tota la jurisprudència del tribunal de Nuremberg, que Franco havia d'ésser jutjat pel tribunal internacional com a criminal de guerra. Va escapar al dit tribunal, però no podrà escapar ni al de la seva consciència (suposant que en tingui), ni al de la història» (D. DE BELLMUNT, *Cinquanta anys de periodisme català*, p. 187).

14. «Editorial. El camí de la unió catalanista», *Foc Nou*, núm. 7, 21 d'octubre de 1944, p. 1.

Bellmunt constata que l'únic punt d'acord que compartien els exiliats socialistes, comunistes, republicans, sindicalistes bascos i catalans era que calia «enderrocar Franco».¹⁵ Ara bé, les diferències de criteri sobre com es podia foragitar del poder el dictador espanyol eren notables i anaven des dels qui creien que calia fer-ho per la via armada –les guerrilles o un alçament d'una part de l'Exèrcit– o per la pressió de les potències aliades. Per a Bellmunt, la primera opció implicava generar una segona edició de la Guerra Civil i, si l'intent fracassava, reforçar internament l'enemic; en canvi, la segona era la que tenia per més factible, ja que estava convençut que, un cop derrotada l'Alemanya nazi, els aliats trencarien les relacions diplomàtiques amb el *Caudillo* i, agraïts per l'esforç bèl·lic republicà que els permeté preparar-se per a la guerra contra els nazis, reconeixerien el govern legal de la República. Bellmunt es refiava que el règim tenia els dies comptats:

Franko no subsistirà ni un minut a l'isolament internacional a què el sotmetran Europa i Amèrica, els militars que encara li siguin addictes li giraran l'esquena fent una declaració d'adhesió a la causa democràtica i el falangista i el requetè fugirà cap allà on pugui. Després, els tribunals especials de la República ja s'encarregaran de jutjar els culpables i d'exigir responsabilitats a qui sigui.

La seva diagnosi del moment polític internacional era fruit de l'optimisme per la imminent victòria aliada, compartit per bona part de l'exili català, que confiava també que Anglaterra, França o els EUA no permetrien que, en territori europeu, pervisqués l'única dictadura feixista que hi quedava.¹⁶ En la pugna entre dictadura i democràcia, que havia estat un dels eixos de la Guerra d'Espanya, el règim de Franco duia les de perdre, per més que –en un gest d'oportunisme polític– intentés passar-se al tren dels vencedors: «el vaixell de Franco s'enfonsa amb tots, absolutament tots els seus passatgers!», exultava Bellmunt.¹⁷ La represa de les llibertats polítiques en una Catalunya alliberada del jou de la dictadura franquista havia de començar, en la seva opinió, per la recuperació immediata de «la normalitat republicana i estatutària» com a punt de partida.¹⁸ Un cop assegurada aquesta base legal, restablerta la llibertat, però no abans, és quan es podia plantejar, mitjançant un plebiscit popular, «una solució del plet nacional català més àmplia i més substantiva que la continguda en l'Estatut del 1932».¹⁹

15. «Editorial. La fi de Franco», *Foc Nou*, núm. 8, 28 d'octubre de 1944, p. 1.

16. Des del liberalisme d'inspiració britànica, en les seves anotacions de 1946 aplegades a *Meditacions en el desert*, Gaziell també criticà durament les potències occidentals per haver deixat desemparada la democràcia espanyola i haver permès que el dictador Franco continués al poder. Vegeu GAZIELL, *Meditacions en el desert, 1946-1953*, edició de J. AMAT, Barcelona: La Magrana, 2010.

17. «Editorial. Bagatges ideològics», *Foc Nou*, núm. 9, 4 de novembre de 1944, p. 1.

18. «Editorial. Nosaltres i l'Estatut», *Foc Nou*, núm. 11, 18 de novembre de 1944, p. 1.

19. Bellmunt reincidí en l'argument que el camí adequat era el restabliment de la normalitat estatutària per «reemprendre, per la carretera plana de la Constitució de 1931 i l'Estatut de Catalunya, el viatge

Bellmunt titllava de cíncics i de pocavergonyes els gestos propagandístics del règim franquista per adaptar-se a la nova conjuntura internacional i guanyar-se el favor dels vencedors de la guerra.²⁰ Comptava que les potències aliades –França, Anglaterra, EUA i URSS– no permetrien que «els satèl·lits del feixisme alemany» oprimissin «el país que fou el primer a donar la seva sang per a la defensa dels pobles d'Europa» i no oblidarien, per tant, de demolir el règim franquista.²¹ Entonava fins i tot un «remember» adreçat a tots els pobles d'Europa, per tal que no fessin cas dels gestos diplomàtics de Franco i tinguessin present la seva complicitat amb el nazisme alemany i el feixisme italià. Persuadit que els catalans exiliats podrien tornar aviat, perquè s'acostava «l'hora de la liquidació final», defensava la tesi que Franco cauria quan les «Nacions Aliades» ho volguessin: «els republicans catalans i espanyols [...] tenen el dret d'esperar i de creure que ja ha arribat el moment de dir les veritats a Franco i que no es veuran abandonats en el moment de passar comptes». La passió per la democràcia dels catalans i el seu rebuig de la dictadura es refermava encara més després del «cataclisme de la guerra», que, en realitat, esdevingué, segons Bellmunt, «una lluita titànica» entre tots dos sistemes polítics.²² Coincidint amb les prevencions d'ERC envers els anhels hegemònics dels comunistes, Bellmunt sostenia que, en una democràcia, els comunistes –com els socialistes o els republicans– havien de gaudir de la representació que els seus electors els donaven: «Ni més ni menys».

En acabar l'any 1944, des de les pàgines de *Foc Nou* Bellmunt manifestava la impressió «franca i sincera» que seria el darrer any d'exili.²³ La seva profecia optimista es basava en els diversos moviments estratègics cap a la unitat d'acció de les forces polítiques catalanes, basques i republicanes. En el cas català, es concretava amb la signatura del pacte de Solidaritat Catalana (SC), que tingué lloc a París el 6 de gener de 1945.²⁴ A més, la situació d'instabilitat política cada vegada més gran a Espanya feia preveure que, vençut Hitler, el règim franquista s'esfondraria i que, acompanyada la uni-

brutalment interromput per l'aixecament dels militars, falangistes, requetès i monàrquics i, coneguts els trencacolls del passat, evitar-los en el futur» («Editorial. Els tres camins», *Foc Nou*, núm. 14, 9 de desembre de 1944, p. 1).

20. «Editorial. Saber perdre», *Foc Nou*, núm. 12, 25 de novembre de 1944, p. 1.

21. «Editorial. Remember», *Foc Nou*, núm. 13, 2 de desembre de 1944, p. 1.

22. «Editorial. Democràcia i dictadura», *Foc Nou*, núm. 15, 16 de desembre de 1944, p. 1.

23. «Editorial. Balanç de fi d'any», *Foc Nou*, núm. 17, 30 de desembre de 1944, p. 1.

24. El pacte de SC se signà en el domicili parisenc de Lluís Nicolau d'Olwer (ACR) i aglutinà al voltant dels eixos de *catalanisme* i *democràcia* «els partits polítics de disciplina catalana [ERC, ACR, republicans de la Lliga Catalana, UDC, EC] i les dues grans organitzacions de resistència de Catalunya [Front de la Llibertat i Front Nacional de Catalunya]». Per a més detalls, vegeu «El pacte de Solidaritat Catalana» i «L'acta històrica», *Foc Nou*, núm. 20, 20 de gener de 1945, p. 1. Sobre SC, vegeu F. FOGUET, «Una legitimitat qüestionada», p. 12-16, i C. SANTACANA, «Josep Tarradellas. L'Exili (1939-1954)», dins T. BARNILS; M. CATALAN (ed.), *Josep Tarradellas. L'Exili 1 (1939-1954)*, Barcelona: Edicions Dau, 2014, p. 34-37.

tat dels partits republicans i democràtics, els aliats trencarien les relacions amb Franco per «donar lloc –amb transicions o sense– al restabliment de la República i de les autonomies catalana i basca». Ferm partidari de la necessària unió de les forces polítiques antifeixistes, Bellmunt desestimava –per confusionistes– tant l'Aliança Nacional Catalana com la UNE, perquè s'articulaven al voltant del PSUC i del PCE respectivament i, en conseqüència, no eren representatives de tot l'espectre polític antifeixista.²⁵

La posició a favor de la unitat de les forces polítiques d'adscripció catalana i republicana defensada per *Foc Nou* es materialitzà en la conversió del setmanari en «Portantveu de Solidaritat Catalana» a partir del número 20 (20 de gener de 1945). Tarradellas rubricà la nova orientació de *Foc Nou* i, des de París, en supervisà amb cura el contingut i l'evolució, mentre que Bellmunt, com a editorialista, en continuà marcant la línia ideològica.²⁶ A l'editorial en què celebrà la signatura de l'acord de SC, Bellmunt es felicitava per haver-hi contribuït amb la campanya a favor de la unitat i anunciava la nova etapa del setmanari com a «òrgan d'aquest gran moviment a França».²⁷ Dues inquietuds centraren l'atenció prioritària de Bellmunt durant els pocs números en què *Foc Nou* es posà al servei de SC: d'una banda, transmetre als lectors l'«esperit» del moviment unitari i, de l'altra, fer-se ressò dels tacticismes del règim franquista per adaptar-se al nou context internacional.

A criteri de Bellmunt, la constitució de SC era un motiu d'optimisme perquè la unió de les forces democràtiques d'obediència catalana esdevenia «no solament una bandera espiritual de renovació política, sinó també un exemple de fraternitat i un

25. «Editorial. El camí a seguir», *Foc Nou*, núm. 18, 6 de gener de 1945, p. 1.

26. El 13 de gener de 1945 tingué lloc al local de *Foc Nou* l'acte solemne d'ofertament del setmanari a SC, representada per Tarradellas. Vegeu «El traspàs de *Foc Nou* a Solidaritat Catalana» i «L'acta de cessió», *Foc Nou*, núm. 20, 20 de gener de 1945, p. 1. Bellmunt defensà la independència del setmanari que havia atès «sis mil lectors, un prestigi i sis mesos de vida» i que rebia l'ofensiva d'altres sectors antifeixistes catalans com el FNC. En una carta a Tarradellas, de 20 de febrer de 1945, li pregava que emparés «ferotgement l'interès periodístic del setmanari» contra les interferències de SC i amenaçava de trencar-hi o dimitir del seu càrrec si no era així. Tal com revela la carta de Bellmunt a Tarradellas, de 18 d'abril de 1945, les tensions amb SC no foren únicament de caràcter ideològic, sinó sobretot pressupostàries, per tal com les subvencions no arribaven a l'hora. El mateix Bellmunt tenia problemes econòmics considerables en aquesta època: en una lletra de 29 de maig de 1945, es planyia de no poder-se reunir amb Tarradellas a París («No tinc ni cinc i a casa patim gana») i li reclamava un avançament dels «suplements» de març i abril, que no havia percebut com a responsable de *Foc Nou*. En una missiva a Tarradellas de 19 de juny de 1945, revela tant la dependència de *Foc Nou* de les aportacions de SC com la contribució econòmica que Bellmunt hi fa en qualitat de màxim responsable del setmanari: «És lamentable, em fa molta pena, em dol en l'ànima, però la veritat és que ja no puc més. Dec molts milers de francs, patim gana i anem de mal en pitjor». Dependent de SC, la situació de *Canigó* també era similar, fins al punt que Bellmunt es plantejà, en aquesta mateixa carta, si havia de comunicar als patrocinadors que plegava, tot i el moment polític: «Hem estat pendents de la formació del govern català. Crec que els moments “nacionals” i internacionals són greus i delicats per deixar la nostra gent a l'estacada. En fi, ja decidireu els que ostenteu representacions i responsabilitats més importants que jo». Un mes més tard, el 21 de juliol, Bellmunt tornava a queixar-se en una missiva a Tarradellas de les dificultats econòmiques de *Foc Nou* i *Canigó*, i li exposava els seus plans per revitalitzar el primer setmanari amb una campanya de subscripcions de catalans i francesos, i l'edició popular d'una *Història de Catalunya*, amb pròleg de Rovira i Virgili per als subscriptors, però demanava que SC, ERC i ACR també hi contribuïssin amb aportacions econòmiques.

27. «Editorial. *Foc Nou*, vida nova», *Foc Nou*, núm. 20, 20 de gener de 1945, p. 3.

programa de redreçament nacional»; calia, tanmateix, començar a concretar un programa de treball i realitzacions, atès que SC havia d'esdevenir «la base d'una gran obra de govern per a la Catalunya de demà».²⁸ Ben rebut tant a l'exili com a l'interior, el pacte de SC era el pas necessari per a l'esforç comú que suposaria «la tasca nacional de reconstrucció, de reparació, de renovació de la vida catalana en tots els seus aspectes».²⁹ La intenció de formar un Consell Assessor de la Presidència de la Generalitat, que Irla encarregà a Antoni Rovira i Virgili poc després, podia interpretar-se com un pas més per preparar la «reconstrucció nacional».³⁰

Coherents amb SC, les noves directrius de *Foc Nou* treballarien per respectar les posicions dels partits polítics i les opinions de tots els catalanistes que, a pesar de les diferències i els matisos, coincidien en un doble objectiu polític: «l'enderrocament del règim de Franco i la restauració de la democràcia espanyola i de les llibertats de Catalunya i del País Basc».³¹ Els signants de l'acord de SC respectaven també la legalitat institucional, representada pel president Irla, i acceptaven una treva en la lluita partidista, per tal d'evitar la discòrdia entre els catalans que —a més de ser un exemple descoratjador— afavoria el règim franquista, donava una excusa a les potències estrangeres per regatejar-los l'ajut i debilitava la capacitat política d'autogovern davant de les forces republicanes espanyoles. *Foc Nou* recollia la bandera de «concordia catalanista i democràtica» per oferir-la a tots els catalans.

Ateses les maniobres de bona part de la dreta espanyola per restablir la monarquia en la persona de Joan de Borbó, Bellmunt opinava que ni les Nacions Unides no es deixarien impressionar ni el poble espanyol acceptaria una «combinació de darrera hora encaminada a disfressar el franquisme amb un ceptre i una corona».³² Bàsicament, perquè els monàrquics i les dretes havien donat suport al cop d'estat franquista. Per a Bellmunt, l'«agitació monàrquica» que s'observava a Londres era un avís per a les forces republicanes espanyoles de l'exili, a fi que no perdessin el temps en lluites i desavinences fratricides i arribessin a «un acord definitiu per a la formació d'un govern republicà que representi tots els partits antifeixistes i que pugui adreçar-se a les Nacions Unides com a govern legal i representació autèntica de la democràcia espanyola».

Com hem indicat, a causa de la suspensió de les publicacions de premsa estrangera ordenada per les autoritats franceses, *Foc Nou* s'aturà després del número 26

28. D. DE BELLMUNT, «Motius d'optimisme», *Foc Nou*, núm. 20, 20 de gener de 1945, p. 3.

29. «Editorial. L'esforç comú», *Foc Nou*, núm. 21, 27 de gener de 1945, p. 1. Quinze dies més tard de la signatura del pacte de SC, la UNE adreçà una crida també a la unitat de republicans, socialistes i sindicalistes espanyols. Bellmunt aplaudia la iniciativa, vist que un govern republicà d'unitat seria reconegut de seguida per les potències aliades i permetria el retorn a la legalitat democràtica i republicana a Espanya. Vegeu «Editorial. El camí de l'entesa», *Foc Nou*, núm. 22, 3 de febrer de 1945, p. 1, i «[Editorial] Per l'entesa encara», *Foc Nou*, núm. 24, 17 de febrer de 1945, p. 3.

30. «Editorial. El Consell Assessor», *Foc Nou*, núm. 23, 10 de febrer de 1945, p. 1.

31. «Editorial. L'esperit de Solidaritat», *Foc Nou*, núm. 25, 24 de febrer de 1945, p. 1.

32. «Editorial. L'agitació monàrquica», *Foc Nou*, núm. 26, 3 de març de 1945, p. 1.

(3 de març de 1945) i fou substituït per *Canigó. Bulletin d'Information de la Société Française des Amis de la Catalogne* (1945). La finalitat del nou setmanari era explicada en el primer editorial:

La Société Française des Amis de la Catalogne, constituée officiellement et régulièrement à Toulouse, se propose d'aider les Catalans, de les encourager dans leur lutte pour la liberté et de protéger toutes les manifestations spirituelles –notamment littéraires et artistiques– des Catalans en France. Pour contribuer à cette oeuvre est né *Canigó*.

Tribune française et catalane, notre journal, qui porte le nom de cette grande montagne pyrénéenne catalane et française à la fois, sera l'écho de cette cordialité languedocienne, de cette fraternité méridionale et méditerranéenne chantée par Mistral et par Verdaguer et qui sera toujours dans le coeur et dans l'âme des Catalans et des Français.³³

Com a *Foc Nou*, Bellmunt marcà la línia editorial de *Canigó* amb articles inicialment adreçats sobretot als lectors francesos per fer-los conèixer la repressió –ideològica i identitària, física i cultural– que els catalans patien per causa de la dictadura franquista. En un article signat, Bellmunt insistia en la seva tesi que l'Estatut era un punt de partida, un mitjà legal per al restabliment de la via constitucional i democràtica, però també reconeixia que la dictadura franquista ho havia canviat tot: «La persécution nazi-phalangiste, les brutalités franquistes contre l'âme catalane, ont produit chez les Catalans un mouvement instinctif de défense qui les porte à vouloir reconsidérer leur problème national pour tâcher d'arriver à une solution juste, efficace et définitive», una solució que passava per «l'entente fédérale des nationalités ibériques dans le cadre d'un grand État fédéral républicain».³⁴

Arran de la imminent derrota nazi per l'ofensiva final de les forces aliades al front de l'Est, Bellmunt estimava que havia arribat l'hora de la justícia, en què –seguint l'exemple de Mussolini– el dictador Franco seria jutjat «comme complice du nazisme, comme allié des grands responsables de la guerre, comme représentant légitime de Hitler et Mussolini dans une Europe libérée».³⁵ Al cap d'un mes, quan el món celebrava la victòria de la democràcia contra el feixisme, Bellmunt menysvalorava els intents de Franco per «salvar la seva pell», veia proper el començament de l'alliberació de Catalunya per fer-ne un país democràtic, just, pacífic i lliure, i

33. «Editorial. La Catalogne et la France», *Canigó*, núm. 1, 20 d'abril de 1945, p. 1 i 3.

34. «Editorial. Le problème catalan», *Canigó*, núm. 1, 20 d'abril de 1945, p. 3. Bellmunt denuncià la repressió de la dictadura franquista a «Editorial. Le sentiment patriotique», *Canigó*, núm. 2, 28 d'abril de 1945, p. 1 i 3.

35. «Editorial. L'heure de la justice», *Canigó*, núm. 3, maig de 1945, p. 1-2. Bellmunt signà un article molt crític contra Hitler i els seus acòlits: «Savoir perdre», *Canigó*, núm. 2, 28 d'abril de 1945, p. 8.

denunciava de nou el règim franquista perquè esdevenia «un refugi de l'eix, un viver del feixisme, un cap de pont dels nazis a Occident».³⁶ Als catalans de l'interior, Bellmunt els adreçava un sentit missatge d'esperança sobre la llibertat que s'acostava i els animava a treballar i a unir-se al moviment de SC.³⁷

Des de les planes de *Canigó*, la seva *alma mater* no s'estava de reiterar la defensa de la unitat dels demòcrates catalans, tot i que tinguessin punts de vista polítics diferents.³⁸ Davant del que semblava una imminent tornada a casa, lamentava que no s'hagués format encara un govern republicà que representés les forces democràtiques espanyoles a l'exili i en responsabilitzava els dirigents polítics per les seves posicions partidistes i les seves rivalitats personals, que impedièren atènyer una unitat republicana, imprescindible per tal que els aliats trenquessin amb «el dictador d'Espanya».³⁹

Seguint l'estela de *Foc Nou*, Bellmunt denunciava a *Canigó* les maniobres de Franco per fer oblidar el passat i emmascarar el present amb, en aquest cas, el *Fuero de los españoles*, una de les *Leyes fundamentales* del franquisme aprovada el 17 de juliol de 1945, que camuflava sota una aparença democràtica «la dictature nazi-phalangiste et l'asservissement tyrannique du peuple espagnol».⁴⁰ Bellmunt es planyia que el 19 de juliol de 1945, en el novè aniversari de la sublevació «nazifalangista» a Espanya, la República no hi havia estat restituïda i els exiliats republicans encara no podien tornar a casa.⁴¹ Recriminava així mateix les virades «democratitzants» que Franco feia per convèncer els aliats i l'incompliment per part de les potències aliades dels acords internacionals, a fi d'aïllar la darrera dictadura que restava a Europa. Novament, deplorava amb autèntica desolació que, després de sis anys d'exili, un any de l'alliberament de França i tres mesos de la victòria aliada, els líders republicans espanyols –Indalecio Prieto i Juan Negrín– encara no s'havien posat d'acord per atènyer una unitat política.

Quan faltaven pocs dies per la capitulació del Japó, Bellmunt era del parer que el reducte franquista també cauria perquè no disposava de suports internacionals, però alertava els republicans espanyols que depenia d'ells que, després de Franco,

36. «[Editorial] L'hora de la victòria», *Canigó*, núm. 4, 26 de maig de 1945, p. 1.

37. D. DE BELLMUNT, «Als germans de Catalunya», *Canigó*, núm. 4, 26 de maig de 1945, p. 1.

38. «Editorial. La unitat catalana», *Canigó*, núm. 5, 2 de juny de 1945, p. 1.

39. D. DE BELLMUNT, «Quan tornarem a casa nostra?», *Canigó*, núm. 7, 24 de juny de 1945, p. 3. Bellmunt afirmà que els catalans, «víctimes d'una guerra de conquesta, d'asserviment, de desnaturalització», quan retornessin a la pàtria, haurien de «reconstruir peça a peça el vehicle de l'expressió del nostre pensament» i, a més, reclamà als antifranquistes espanyols que fessin el favor de respectar el català i l'euskera («Editorial. Antifranquistes per essència», *Canigó*, núm. 7, 24 de juny de 1945, p. 1).

40. «La Constitution des dupes», *Canigó*, núm. 8, 26 de juliol de 1945, p. 3. Cf., per exemple, «Editorial. Maniobres franquistes», *Foc Nou*, núm. 24, 17 de febrer de 1945, p. 1. Hi insistí a D. DE BELLMUNT, «El "camí del feixisme"», *Canigó*, núm. 5, 2 de juny de 1945, p. 1.

41. D. DE BELLMUNT, «19 de Juliol», *Canigó*, núm. 8, 26 de juliol de 1945, p. 4.

s'imposés un règim que no fos avalat pels sectors antifeixistes de l'exili i de l'interior.⁴² A les envistes de «l'hora de la llibertat», calia estar a punt per assegurar la via republicana defensada per Bellmunt: «Govern republicà provisional a Madrid, Governos provisionals autònoms a Barcelona i a Bilbao, i eleccions on el poble expressi lliurement, democràticament, la seva voluntat sobirana».

Lluny d'inhibir-se de la qüestió espanyola, les potències internacionals havien d'implicar-se activament en la restitució del règim republicà a Espanya, insistia Bellmunt, car la dictadura de Franco havia estat un preludi de la Segona Guerra Mundial, havia donat suport a Hitler i Mussolini, havia estat enemic dels Aliats i havia instaurat la repressió i el terror.⁴³ Bellmunt s'exclamava que els governs de Londres, Moscou, Washington i París mantinguessin encara relacions diplomàtiques amb el govern de Franco, «de condició pitjor i més innoble que el nazi, veritable satèl·lit de l'eix Roma-Berlín». Tornava a instar els republicans espanyols perquè evitessin de donar l'únic argument que podien adduir els aliats per no resoldre l'afer espanyol: la manca d'un govern a l'exili que representés la unitat republicana. Abans que fos massa tard, calia aprofitar aquesta oportunitat històrica que se'ls brindava.

En una data tan simbòlica com l'11 de setembre de 1945, nou dies després de l'acabament de la Segona Guerra Mundial, *Foc Nou* reaparegué amb un número especial sota els auspicis de la secció catalana de la Société Française des Amis de la Catalogne.⁴⁴ Deixà de ser l'òrgan de Solidaritat Catalana, però seguí, segons indicava l'editorial, amb «la mateixa norma de conducta que s'imposà en aparèixer» i que seria una de les constants fins que plegà veles el 1947: «la defensa de la unitat catalana, l'exaltació del patriotisme nacional i sobretot la necessitat urgent, ineludible, imperiosa, d'una renovació total de la política del nostre país per tal de reconstruir una Catalunya gran, forta i lliure, orgull dels catalans que sigui el primer puntal d'una República federal espanyola i que faci admiració de l'univers sencer».⁴⁵ Bellmunt exposà una idea similar en una carta a Tarradellas del 4 de novembre de 1946,

42. «[Editorial] Catalans alerta», *Canigó*, núm. 9, 20 d'agost de 1945, p. 1

43. D. DE BELLMUNT, «El cas d'Espanya davant dels aliats», *Canigó*, núm. 9, 20 d'agost de 1945, p. 3. Bellmunt tornà a denunciar, d'una banda, la complicitat de Franco amb Hitler i Mussolini arran de la Declaració de Potsdam (estiu de 1945), en què els «tres grans» (URSS, EUA i Gran Bretanya) començaren a tractar el futur d'Alemanya, i, de l'altra, el canvi de la premsa del règim franquista que passà cínicament d'elogiar el nazisme a denunciar-ne els crims. Vegeu, respectivament, «Franco i la declaració de Potsdam», *Canigó*, núm. 9, 20 d'agost de 1945, p. 3, i «Falange contra els nazis», *Canigó*, núm. 9, 20 d'agost de 1945, p. 4.

44. En una carta a Tarradellas, de 30 d'agost de 1945, Bellmunt li comunicava que ja havia enviat la documentació pertinent perquè SC eixugués el dèficit de *Foc Nou* i *Canigó*, de manera que així quedava saldat el deute i finida la responsabilitat de SC envers tots dos setmanaris. Fracassades les gestions perquè *Foc Nou* reaparegués a París, tornava a Tolosa de Llenguadoc. Al cap d'uns dies, en una carta a Tarradellas datada el 18 de setembre, Bellmunt manifestava la seva indignació perquè els propietaris de la impremta volien cobrar els diners que els devien i que no arribaven de París.

45. «L'aniversari de *Foc Nou*», *Foc Nou*, número especial, 11 de setembre de 1945, p. 1.

en la qual resumia en poques paraules el seu ideari polític i la seva actuació periodística: «No fer política de partit a l'exili, treballar per la unitat dels catalans».⁴⁶

En el mateix número especial, Bellmunt publicà un article signat en què argumentava que no hi havia hagut cap governant espanyol –ni Felip V!– que s'hagués acarriat «amb l'odi, la sanya i la mala sang» amb què ho havia fet el dictador Franco, al qual no s'estava de qualificar de «miserable», «imbècil», «perjur», «traïdor» i «vil».⁴⁷ Després de condemnar el règim franquista per la seva tirania i catalanofòbia, bo i comparant-les amb les del temps de Felip V, Bellmunt expressava la convicció que, l'11 de setembre de 1946, els exiliats podrien celebrar-lo a Barcelona.⁴⁸

A despit de les expectatives favorables que la victòria de les potències aliades havia despertat en l'exili català, la *realpolitik* internacional s'imposava i deixava de nou a l'estacada el «plet» dels catalans. En una carta de felicitació nadalenca a Tarradellas, datada el 30 de desembre de 1945, Bellmunt li notificava la reparició regular –aturada des del setembre– de *Foc Nou*, ara al marge dels auspicis de Solidaritat Catalana,⁴⁹ i li confessava que, contra tot pronòstic, la conjuntura política internacio-

46. Bellmunt reconeixia també –en aquesta mateixa carta a Tarradellas de 4 de novembre de 1946– que havia destil·lat el seu pensament a les pàgines de *Foc Nou* i, alhora, lamentava que s'hagués malmès el projecte de SC: «La idea inicial de SC tan bella, tan magnífica, que els partidismes, les ambicions i els personatges han pretès destruir, palpita a les pàgines de *Foc Nou* i contra tota mena d'obstacles, lluites, dificultats i oposicions l'he seguit sostenint i arribarà a ésser la gran bandera salvadora. *Foc Nou* és el patriotisme per damunt el partidisme, la unitat contra la divisió, l'esperança de renovació contra els errors del passat. Saber, com jo sé, que l'actitud valenta, perseverant, desinteressada i digna de *Foc Nou* compta amb l'adhesió del millor de la massa exiliada i del millor de la gent de la resistència, és el millor dels estimulants i la més bona de les compensacions als meus sacrificis.»

47. D. DE BELLMUNT, «Pitjor que Felip Cinquè. 11 de Setembre», *Foc Nou*, número especial, 11 de setembre de 1945, p. 5.

48. L'optimisme que exposava en els seus articles a *Foc Nou* contrasta amb la decepció que destil·la l'epistolari amb Tarradellas. En una carta de 30 d'agost de 1945, es planyia que el nou govern de la República Espanyola a l'exili fos «coix»: «No és un govern d'unitat republicana, ni molt menys. No és el govern que els exiliats i els d'allà baix esperaven. Hom volia que Prieto i Negrín es reconciliessin (o que ho fessin veure!) i en dir *ells* al·ludeixo a les tendències respectives, o que es prescindís de l'un i de l'altre per fer un govern d'unitat. I ens serveixen un Govern Prieto contra Negrín, car la fórmula és el triomf dels prietistes contra els negrinistes. I la conseqüència ja la veus venir: socialistes negrinistes i comunistes combatran el govern de Mèxic amb tota mena d'armes». Bellmunt demanava a Tarradellas quina posició havia de transmetre a *Canigó* i li preguntava sobre la política catalana de l'exili: «On som del govern Pi Sunyer? Existeix? No existeix? Serà d'unitat democràtica o de figures? Serà un govern sec o amb... psuc?». Uns quants dies més tard, en una carta a Bellmunt datada a París el 3 de setembre, Tarradellas coincidia en la valoració del govern republicà constituït a Mèxic com a «coix» i reconeixia que, per aquest motiu, havia desistit de formar-ne part. Malgrat això, encara que no els plagués, creia que calia donar-hi suport «pel fet que es tracta d'un intent que obliga a tots aquells que estiguin en contra d'en Franco, a ajudar-lo per damunt de totes les posicions polítiques i personals. Però, què hi farem si és així!».

49. Tot fa pensar que les relacions no foren mai fluides entre Bellmunt i SC, atès que, en la mateixa missiva que envià a Tarradellas el 30 de desembre de 1945, afirmava: «*Foc Nou* ha ressuscitat, malgrat els dissenys de SC de que morís, es podrís sota terra i no se'n tornés a parlar mai més. Quan dic SC, ja saps que només al·ludeixo als elements de SC que juraren la seva mort. Com que els fets han demostrat a bastament que SC a què l'havíem cedit se'n desinteressava sense tenir en compte els subscriptors, l'equip de *Foc Nou* l'ha reprès». De fet, en la lletra a Bellmunt datada a París el 3 de setembre de 1945, Tarradellas es mostrava favorable a liquidar tots els deutes de SC amb *Foc Nou* i lamentava que no haguessin aconseguit autorització per publicar-lo novament.

Josep Camps Arbós; Francesc Foguet i Boreu, *«No fer política de partit a l'exili, treballar per la unitat dels catalans»*. Domènec de Bellmunt, *cronista polític de l'exili català (1939-1945)*

nal havia canviat notablement i decebedorament tres mesos després del desenllaç de la conflagració mundial: «Ja no ens fem il·lusions amb el 1946, perquè el nostre plet va prenent –a vista d'ocell– proporcions d'ensarronada universal».